

Príprava vnútroštátnych opatrení Slovenskej republiky na prípadné vystúpenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie bez dohody - aktuálne priority

Návrh dohody o vystúpení dojednaný hlavnými vyjednávačmi v novembri 2018 predstavuje z pohľadu SR najlepší možný spôsob odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ, keďže je komplexný a vyvážený. Najvýznamnejším prvkom návrhu dohody je zachovanie existujúcich práv občanov žijúcich na oboch stranách a zavedenie dvojročného prechodného obdobia, ktoré vytvorí podmienky pre plynulý prechod a právnu a ekonomickú istotu občanov, podnikateľov a ostatných zainteresovaných strán. Napriek tomu nemožno vylúčiť ani odchod Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody, ktorý by si vyžadoval riešenie tých istých otázok a okruhov ako v prípade riadeného brexitu, avšak pre niektoré bude potrebné zvoliť špecifický prístup a musia byť realizované vo veľmi krátkom časovom horizonte. Mnohé z týchto otázok možno označiť za bezprecedentné výzvy, pre zvládnutie ktorých bude potrebná realizácia jedinečných a náročných opatrení praktickej, legislatívnej a politickej povahy. Odchod bez dohody by si vyžadoval okamžité spustenie vybraných núdzových opatrení a prípadné dočasné riešenia (politické, hospodárske, administratívne, legislatívne a komunikačné), ktoré by zostali v platnosti až do dojednania dlhodobých budúcich vzťahov.

V závislosti od rozdelenia kompetencií bude časť z týchto opatrení možno realizovať na úrovni EÚ, časť bude naopak nevyhnutné uskutočniť na úrovni členských štátov. V decembri 2018 prijala Európska komisia v rámci svojich kompetencií núdzové opatrenia v oblasti finančných služieb, leteckej dopravy, cestnej dopravy, colnej a klimatickej politiky. Okrem toho bude na národnej úrovni potrebné prijať ďalšie opatrenia a rozhodnutia, ktoré budú vychádzať z nasledujúcich okolností:

1. Spojené kráľovstvo by k 29. marcu 2019 (23:00 londýnskeho času, 24:00 stredoeurópskeho času) malo vystúpiť z EÚ a od 30. marca 2019 (00:00 stredoeurópskeho času) by sa malo stať treťou krajinou;
2. na Spojené kráľovstvo sa prestanú vzťahovať zakladajúce zmluvy a všetko ostatné právo EÚ (všetky existujúce regulačné, rozpočtové, dozorné, justičné a kontrolné nástroje a právne akty vrátane právomoci Súdneho dvora Európskej únie);
3. Spojené kráľovstvo nebude viac súčasťou jednotného vnútorného trhu s jeho štyrmi slobodami (sloboda pohybu tovarov, osôb, služieb a kapitálu) a colnej únie;
4. nebude žiadne prechodné obdobie, s ktorým počíta návrh Dohody o vystúpení a ktoré by slúžilo na plynulý prechod od členstva Spojeného kráľovstva v EÚ k statusu tretej krajiny;
5. Spojené kráľovstvo nebude zastúpené v inštitúciách, agentúrach, orgánoch a úradoch EÚ;
6. vzhľadom na krátkosť času nebude k 29.3.2019 so Spojeným kráľovstvom uzatvorená žiadna dohoda o voľnom obchode, resp. o budúcej spolupráci s EÚ a na vzájomné vzťahy sa budú aplikovať pravidlá platné pre tretie krajiny a to až do momentu dojednania nových zmlúv;
7. žiadna budúca dohoda medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom nebude môcť plnohodnotne nahradiť členstvo v EÚ, resp. kopírovať úroveň vzťahov medzi členskými štátmi;
8. v otázkach ochrany práv a záujmov občanov bude SR požadovať reciprocitu a rovnaké zaobchádzanie s občanmi SR žijúcimi v Spojenom kráľovstve.

Vnútroštátne opatrenia pre prípad vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody vo vybraných oblastiach

Materiál obsahuje návrhy vnútroštátnych opatrení legislatívneho a nelegislatívneho charakteru, ktorých prijímanie je založené na nasledujúcich princípoch:

- opatrenia nekopírujú, ani nevytvárajú náhradu za výhody členstva v EÚ, ani nezavádzajú prechodné obdobie, ktoré je súčasťou návrhu dohody o vystúpení;
- opatrenia majú dočasný charakter do dojednania nových vzťahov so Spojeným kráľovstvom, to sa netýka práv občanov, ktorí si uplatnili, resp. uplatnia právo voľného pohybu osôb v termíne do 29.3.2019;
- opatrenia sú komplementárne vo vzťahu k opatreniam zavádzanými na úrovni EÚ a rešpektujú deľbu kompetencií medzi členskými štátmi a EÚ v zmysle zakladajúcich zmlúv;
- opatrenia majú za cieľ zmierniť dopady tvrdého brexitu, avšak úplne im zabrániť nie je možné, keďže momentom vystúpenia z EÚ sa zo Spojeného kráľovstva stane voči EÚ tretia krajina, čím nastane kvalitatívne iná situácia, ktorá objektívne prináša zníženie úrovne ochrany, intenzity vzájomných vzťahov a zavedenie prekážok v obchode, colnej oblasti, doprave a pod.

Okrem opatrení definovaných v tomto materiáli rezorty podnikajú aj ďalšie kroky v rámci svojich štandardných kompetencií.

Opatrenia na minimalizáciu dopadov tvrdého brexitu sa týkajú nasledujúcich oblastí:

1. Dopady na občanov - pobytové práva, sociálne zabezpečenie a zdravotné poistenie, uznávanie kvalifikácií a dokladov o vzdelaní;
2. Hospodárske dopady - obchodná výmena, pôdohospodárstvo, rozpočet SR a viacročný finančný rámec EÚ, clá, dane, finančné operácie;
3. Doprava - letecká a cestná doprava;
4. Spolupráca v justičnej a policajnej oblasti - občianske, obchodné a rodinné veci, trestnoprávne konania, policajná spolupráca;
5. Zahraničná a bezpečnostná politika - bilaterálne vzťahy, spolupráca v oblasti zahraničnej, obrannej a bezpečnostnej politiky, rozvojovej pomoci, konzulárna ochrana občanov SR;
6. Horizontálne a iné oblasti - volebné právo, environmentálna a klimatická politika, médiá a audiovizia, právo duševného vlastníctva.

1. Občania Slovenskej republiky a štátni príslušníci Spojeného kráľovstva

Postavenie občanov je mimoriadne dôležitou prioritou vlády SR, osobitne vo väzbe na početnú slovenskú komunitu žijúcu v Spojenom kráľovstve. Cieľom vlády SR bude zabezpečiť zachovanie právnej istoty a ochrany práv slovenských občanov, ktorí si v Spojenom kráľovstve k 29. marcu 2019 uplatnili právo voľného pohybu osôb. V prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody by občania EÚ, vrátane občanov SR, neboli viac chránení pravidlami EÚ o voľnom pohybe osôb a začala by sa na nich vzťahovať britská vnútroštátna legislatíva. Britská strana deklarovala, že aj v prípade odchodu bez dohody zachová občanom EÚ žijúcim v Spojenom kráľovstve k 29. marcu 2019 existujúce práva obdobným spôsobom,

ako by tomu bolo v prípade uzatvorenia dohody o vystúpení. Podmienkou je recipročný prístup k štátnym príslušníkom Spojeného kráľovstva žijúcim v členských štátoch EÚ. Vzhľadom na početnú slovenskú komunitu žijúcu v Spojenom kráľovstve a záujem zachovať slovenským občanom tam žijúcim ich status je nanajvýš žiadúce a zodpovedné zachovať britským občanom žijúcim v Slovenskej republike ich práva.

Britská vláda dňa 6. decembra 2018 deklarovala, že práva občanov EÚ žijúcich v Spojenom kráľovstve zachová aj v prípade vystúpenia z EÚ bez dohody. Podmienkou je reciprocita vo vzťahu k štátnym príslušníkom Spojeného kráľovstva žijúcim v členských štátoch EÚ. S cieľom dosiahnutia reciprocity má vláda Slovenskej republiky záujem pripraviť prijatie všetkých potrebných legislatívnych zmien, aby postavenie britských občanov žijúcich v SR k 29. marcu 2019 zostalo zachované aj v prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody. Nevyhnutnou podmienkou zo strany Slovenskej republiky v takom prípade je zachovanie reciprocity z britskej strany a presne rovnaké zaobchádzanie vo vzťahu k občanom SR žijúcim v Spojenom kráľovstve.

Konkrétne opatrenia vo vzťahu k občanom sa budú týkať nasledujúcich oblastí:

1.1. Právo zdržiavať sa na území SR (právo na vstup a pobyt)

V prípade odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody sa legislatíva EÚ týkajúca sa práva na voľný pohyb osôb už viac nebude vzťahovať na občanov EÚ žijúcich v Spojenom kráľovstve, rovnako tak na štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva žijúcich v členskom štáte EÚ. V záujme zachovania reciprocity statusových práv slovenských občanov žijúcich v Spojenom kráľovstve, ktorí si uplatnili, resp. uplatnia právo voľného pohybu osôb k 29. marcu 2019, je Ministerstvo vnútra SR pripravené uskutočniť všetky potrebné legislatívne a administratívno-technické zmeny, aby štátni príslušníci Spojeného kráľovstva, ktorí si uplatnili, resp. uplatnia právo voľného pohybu osôb k 29. marcu 2019, mohli aj naďalej pobývať a pracovať v SR za určitých stanovených podmienok. V tejto súvislosti Ministerstvo vnútra SR pripraví legislatívne zmeny zohľadňujúce obdobia, počas ktorých štátni príslušníci Spojeného kráľovstva oprávnené pobývali v SR pred vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ. Tieto legislatívne zmeny by mali byť prijaté v súlade s právom EÚ, aby sa štátni príslušníci Spojeného kráľovstva, ktorí uplatnili svoje právo na voľný pohyb v Slovenskej republike pred 29. marcom 2019, aj naďalej bez prerušenia považovali za osoby s oprávneným pobytom a aby boli príslušné orgány pripravené vydávať im povolenia na pobyt. Bude tiež potrebné prijať opatrenia týkajúce sa uznávania existujúcich pobytových dokladov. Bude tiež potrebné prijať relevantné administratívno-technické opatrenia na príslušných pracoviskách hraničnej a cudzineckej polície SR.

Opatrenia:

Pripraviť príslušné zmeny v zákone č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov.

Vykonať všetky potrebné personálne a administratívno-technické opatrenia na príslušných pracoviskách hraničnej a cudzineckej polície SR.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo vnútra SR

1.2. Koordinácia sociálneho zabezpečenia

V prípade odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody sa legislatíva EÚ o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia už viac nebude vzťahovať na občanov EÚ žijúcich v Spojenom kráľovstve, rovnako tak na občanov Spojeného kráľovstva žijúcich v členskom štáte EÚ. Hoci nie je možné vylúčiť prípadné spoločné legislatívne riešenie na úrovni EÚ, tak v záujme recipročného zachovania týchto práv pre občanov SR žijúcich k 29. marcu 2019 v Spojenom kráľovstve prijme Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR na národnej úrovni všetky potrebné legislatívne zmeny s cieľom zabezpečiť právnu istotu a ochranu nárokov na sociálne zabezpečenie štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí si uplatnili svoje právo na voľný pohyb osôb v Slovenskej republike k 29. marcu 2019. Podľa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR bude potrebné najmä zohľadniť obdobia práce, resp. poistenia z obdobia pred vystúpením, informovať občanov o uchovaní príslušnej dokumentácie, zabezpečiť sčítavanie príslušných období, či vyplácať dôchodkové dávky do Spojeného kráľovstva aj v období, keď bude treťou krajinou, ako aj prijať potrebné opatrenia v administratívnej rovine, napríklad na účely uznania dokladov o dosiahnutých obdobiach poistenia. Úpravy v príslušných právnych predpisoch budú zohľadňovať odporúčania vypracované na úrovni EÚ.

Opatrenia:

Pripraviť zmeny v príslušných zákonoch, ktoré sú v gescii Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

1.3. Zdravotné poistenie

V prípade odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody sa legislatíva EÚ o zdravotnom poistení už viac nebude vzťahovať na občanov EÚ žijúcich v Spojenom kráľovstve, rovnako tak na štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva žijúcich v členskom štáte EÚ. V záujme recipročného zachovania týchto práv pre občanov SR žijúcich k 29. marcu 2019 v Spojenom kráľovstve prijme Ministerstvo zdravotníctva SR všetky potrebné legislatívne zmeny s cieľom zabezpečiť právnu istotu a ochranu nárokov vyplývajúcich z právnej úpravy verejného zdravotného poistenia pre štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí si uplatnili svoje právo na voľný pohyb osôb v Slovenskej republike k 29. marcu 2019 a vykonávajú zárobkovú činnosť na území Slovenskej republiky. Zároveň sa táto legislatívna zmena bude týkať aj nárokov vyplývajúcich z doposiaľ schválených prenosných formulárov k plánovanej liečbe, poskytovanej na území Spojeného kráľovstva občanom SR, vydaných podľa nariadení EÚ upravujúcich koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia k dátumu vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ.

Opatrenia:

Pripraviť príslušné zmeny v zákone č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení, resp. aj v zákone č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach a dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a v zákone č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo zdravotníctva SR

1.4. Návrat slovenských občanov do SR

Odchod Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody môže spôsobiť potenciálny nárast počtu občanov vracajúcich sa zo Spojeného kráľovstva späť do SR, vrátane občanov, ktorých rodinní príslušníci sú občanmi tretích krajín. V tejto chvíli nie je možné odhadnúť ich presné počty, každopádne možno očakávať nápor na sociálny systém. Na druhej strane to môže mať aj pozitívny vplyv vo forme návratu kvalifikovanej a jazykovo vybavenej pracovnej sily na mnohé voľné pozície v SR, napr. v automobilovom priemysle.

Opatrenia:

Priebežne monitorovať prípadný návrat slovenských občanov zo Spojeného kráľovstva do SR v zvýšenom počte, identifikovať pracovné možnosti ich uplatnenia, v prípade potreby alokovať finančné prostriedky v oblasti sociálnych dávok (najmä dávok v nezamestnanosti).

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo vnútra SR

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Štatistický úrad SR

1.5. Vplyv na pracovné miesta v SR

Pokiaľ určité vplyvy nastanú, možno vzhľadom na majoritný podiel výrobkov automobilového priemyslu na štruktúre exportu SR do Spojeného kráľovstva predpokladať, že dopady budú práve u výrobcov automobilov. Pokiaľ by došlo k zníženiu počtu pracovných miest, podľa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR by tento následok bolo možné riešiť v rámci existujúcich takmer 80 tisíc voľných pracovných miest v SR.

Opatrenia:

Priebežne monitorovať prípadné zníženie počtu pracovných miest vo väčšom rozsahu, najmä v automobilovom priemysle, v prípade potreby prijať adekvátne opatrenia potrebné na zmiernenie týchto dopadov a zlepšenie vzniknutej situácie na trhu práce v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR

1. 6. Uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií

Odborné kvalifikácie občanov SR a štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktoré budú uznané podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES k 29. marcu 2019, zostávajú naďalej uznané aj v prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody. V období po 29. marci 2019 sa uznávanie odborných kvalifikácií nadobudnutých v Spojenom kráľovstve bude posudzovať podľa vnútroštátnej právnej úpravy Slovenskej republiky vzťahujúcej sa na uznávanie odborných kvalifikácií nadobudnutých v treťom štáte. Obdobný postup uznávania odborných kvalifikácií sa bude uplatňovať aj vo vzťahu k občanom EÚ, ktorí si uplatnia nárok na uznanie odborných kvalifikácií v Spojenom kráľovstve. V dôsledku vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ sa na európskej úrovni predpokladá úprava smernice 2005/36/ES v tom zmysle, že Spojené kráľovstvo bude vyňaté zo zoznamu členských štátov EÚ. Uvedená smernica bude v prípade jej zmeny transponovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky niekoľkými právnymi predpismi, ktoré bude potrebné v tejto súvislosti novelizovať.

Opatrenia:

V nadväznosti na úpravu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES pripraviť legislatívne zmeny v príslušných zákonoch SR a vykonať príslušné legislatívne zmeny vo vykonávacích predpisoch.

Zodpovedný gestor: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Spolugestori: Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR

1.7. Daňoví poradcovia

Bude potrebné nastaviť prechodný režim vo vzťahu ku konaniam o žiadosti o zaradenie medzi daňových poradcov.

Opatrenia:

Pripraviť príslušné zmeny v zákone č. 78/1992 Zb. o daňových poradcov a Slovenskej komore daňových poradcov v znení neskorších predpisov.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo financií SR

2. Hospodárske a finančné dopady

V roku 2017 predstavoval slovenský export do Spojeného kráľovstva 4,447 mld. eur, v celkovom exporte dominujú automobily (1,7 mld. eur z toho osobné automobily a iné motorové vozidlá 1,58 mld. eur, súčiastky a príslušenstvo 167 mil. eur). Ďalej sú to výrobky strojárenského, elektrotechnického a chemického priemyslu. Viaceré doterajšie analýzy poukázali na to, že pokles exportu do Spojeného kráľovstva môže mať z krajín strednej a východnej Európy najväčší negatívny dopad, resp. najväčšie straty práve v prípade SR. Táto zraniteľnosť je dôsledkom relatívne vysokého podielu slovenského vývozu do Spojeného kráľovstva na HDP a extrémna otvorenosť slovenskej ekonomiky.

Vláda Slovenskej republiky sa pri príprave na tvrdý brexit v hospodárskej a finančnej oblasti riadi týmito prioritami:

- zmiernenie negatívnych dopadov na národné hospodárstvo SR,
- ochrana ekonomických a obchodných záujmov SR,
- rešpektovanie záväzkov vyplývajúcich z členstva SR v EÚ.

2.1 Očakávané dopady tvrdého brexitu na slovenskú ekonomiku

Tvrдый brexit spomalí slovenskú ekonomiku, podľa odhadu IFP, v dlhom horizonte o 0,7 až 1,4 % HDP. V prípade tzv. mäkkého brexitu možno očakávať negatívne efekty vo výške 0,4 až 0,9 % HDP. Ide o kumulatívne vplyvy v dlhšom časovom horizonte, ktoré vychádzajú z priamych i nepriamych obchodných väzieb. Tento odhad neuvažuje s negatívnymi vplyvmi zaznamenanými už v rokoch 2016 až 2018 v reakcii na výsledky hlasovania v referende. Hoci Slovensko je malá otvorená ekonomika s vyššou volatilitou HDP, ekonomická previazanosť s Veľkou Britániou je relatívne nízka v dôsledku vyššej vzájomnej fyzickej vzdialenosti krajín. Ekonomika spomalí najmä kvôli poklesu priamych exportov zo Slovenska do Británie, relatívne malý príspevok predstavujú nepriame exporty cez našich obchodných partnerov a výpadok produkcie Jaguar Land Rover .

Odhady medzinárodných inštitúcií predpovedajú v prípade tvrdého brexitu pokles hospodárskeho výkonu Slovenska v rozmedzí 0,3 až 1,9 % HDP a v prípade mäkkého brexitu od 0,1 do 0,6 % HDP. Veľká neistota ohľadom odhadov je výsledkom predovšetkým rôznych odhadov importných elasticít (ϵ) v reakcii na zmenu colných sadzieb, na výške ktorých nie je v odbornej literatúre konsenzus. Zdrojom veľkej variability odhadov je aj použitie rôznych modelov a predpokladov ohľadom reakcie britskej libry a nepredvídateľnej reakcie sentimentu na trhoch. Ekonomika celej eurozóny by bola podľa odbornej literatúry zasiahnutá tvrdým brexitom vo výške 0,3 až 1,5 % HDP (IMF 2018), čo je podobný rozsah ako v prípade SR

Vplyv brexitu na ekonomiku Slovenska (v % HDP)

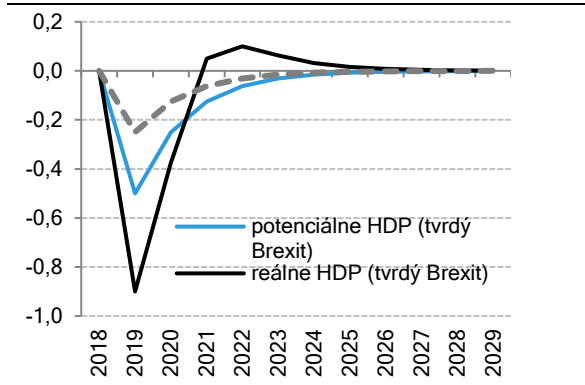
	Tvrдый brexit (pravidlá WTO)		Mäkký brexit (zóna voľného obchodu)	
	$\epsilon = 2,3$	$\epsilon = 5$	$\epsilon = 2,3$	$\epsilon = 5$
Priame export	0,56	1,21	0,34	0,74
Nepriame exporty	0,04	0,09	0,02	0,05
JLR	0,06	0,14	0,04	0,08
Spolu vplyv podľa IFP	0,7	1,4	0,4	0,9
Spolu vplyv podľa iných inštitúcií	0,3	1,9	0,1	0,6

Zdroj: IFP, [IMF \(2018\)](#), [Vandenbusse et al. \(2017\)](#)

Odhadnutý dlhodobý vplyv je nutné rozložiť na dlhšie obdobie, spravidla 5-10 rokov. Tento dlhodobý vplyv možno označiť ako efekt na potenciál ekonomiky. V prípade tvrdého brexitu však predpokladáme, že pokles výkonu ekonomiky bude výraznejší v prvých dvoch rokoch a následne bude dochádzať k postupnému znižovaniu straty (pozri graf A). Negatívny vplyv brexitu na slovenskú ekonomiku sa prejaví aj nepriamo, keďže viac ako 85 % slovenského exportu ide do ostatných členských štátov EÚ. Pokles výkonu ekonomiky by mal negatívne vplyvy na aj rozpočet verejnej správy, nakoľko vedie k nižším daňovo - odvodovým príjmom. Štrukturálny výpadok príjmov dosiahne v dlhom horizonte 0,2 až 0,5 % HDP. Z odvetvového hľadiska možno negatívny vplyv očakávať predovšetkým na export automobilov, ktorý tvorí

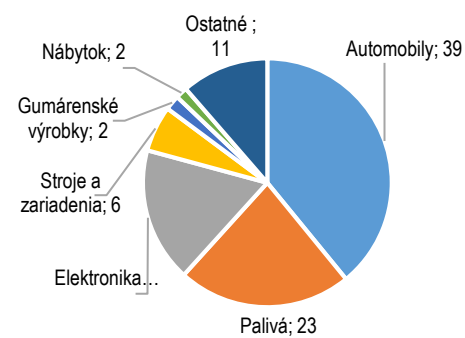
takmer 40 % exportu na Britské ostrovy (graf B). Vysoký podiel palív na exporte je iba výsledkom účtovných operácií so zemným plynom, nejde o skutočný export tovaru. Británia je destináciou pre 6 % slovenského exportu (4,7 %, ak očistíme o účtovné operácie so zemným plynom) a je 8. najväčším exportným trhom Slovenska.

Graf A: Vplyv brexitu na rast HDP Slovenska (ročné príspevky v % HDP)

Zdroj: IFP

Graf B: Štruktúra slovenského exportu do Veľkej Británie (2017, v %)

Zdroj: UN Comtrade

2.2. Zahraničný obchod a obchodná výmena

Oblasť zahraničného obchodu je v plnej kompetencii Európskej komisie a členské štáty EÚ nemajú možnosť prijímať v tejto oblasti samostatné opatrenia. V rámci príprav na odchod Spojeného kráľovstva bez dohody bude vláda SR preto úzko spolupracovať s Európskou komisiou a ostatnými členskými štátmi EÚ. V prípade tvrdého brexitu nastane od 30. 3. 2019 stav, keď EÚ a Spojené kráľovstvo nebudú viazané žiadnou dohodou o vzájomnom obchode. V praxi by to znamenalo, že vzájomné obchodné vzťahy by sa riadili len pravidlami Svetovej obchodnej organizácie (WTO), s ktorými nemá uzavreté preferenčné obchodné dohody. Pri obchodovaní s tovarom sa to týka najmä dovozných ciel, netarifných prekážok, colných formalít a postupov súvisiacich s prepúšťaním tovaru do voľného obehu. Z tohto dôvodu začnú platiť všetky príslušné právne predpisy EÚ a SR o tovare dovážanom z tretích krajín, vrátane odvodu ciel a daní (napr. daň z pridanej hodnoty a spotrebná daň pri dovoze) a o tovare vyvážanom do tretích krajín v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z pravidiel Svetovej obchodnej organizácie.

Dňom vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bude Spojené kráľovstvo zaradené Európskou komisiou (DG TAXUD) do zoznamu tretích krajín na účely dovozu a vývozu tovarov. Na tovar vstupujúci do EÚ zo Spojeného kráľovstva sa bude aplikovať spoločný colný sadzovník EÚ.

Negatívny dopad pre SR v prípade tvrdého brexitu budú mať tarifné a netarifné prekážky, keďže slovenský export do Spojeného kráľovstva je relatívne významný a najväčšiu časť exportu tvoria osobné autá, ktoré by boli zaťažené relatívne vysokými clami aj netarifnými prekážkami a z nich vyplývajúcimi nákladmi.

Negatívny vplyv by sa mohol týkať dodávateľských reťazcov a plynulosti vývozu/dovozu do/zo Spojeného kráľovstva, osobitne v prípade dodávok závislých na včasnom doručení.

Pokles hodnoty britskej libry a zhoršenie hospodárskych podmienok by tiež mohol mať negatívny vplyv na export slovenských podnikov vyvážajúcich do Spojeného kráľovstva.

Tovar vstupujúci do EÚ zo Spojeného kráľovstva bude považovaný za tovar z tretej krajiny a z tohto dôvodu sa na neho začnú uplatňovať všetky príslušné právne predpisy EÚ a SR, vrátane odvodu ciel a daní. Naopak, na tovar vstupujúci do EÚ zo Spojeného kráľovstva sa uplatnia všetky zákazy a obmedzenia vrátane fytozsanitárnych a veterinárnych kontrol a všetky colné formality ako pre akúkoľvek inú tretiu krajinu. Zároveň bude potrebné ochrániť integritu jednotného trhu a colnej únie, ktoré sú základným prvkom ekonomického priestoru SR.

Vláda SR dlhodobo podporuje stratégiu otvárania nových trhov pre slovenské podniky, resp. vývozcov a zvyšovanie ich medzinárodného kreditu. Je však potrebné, aby firmy samotné flexibilne reagovali na vznikajúcu situáciu a aktívne preskúmali možnosti ako čeliť, resp. predísť prípadným negatívnym vplyvom tvrdého brexitu. Firmy by mali osobitnú pozornosť venovať tiež hnutelnému majetku a tovaru, ktorý sa nachádza na území Veľkej Británie, pretože po vystúpení hrozí, že pri návrate takéhoto majetku a tovaru na územie EÚ budú vyrubené dovozné platby.

2.3. Pôdohospodárstvo

V oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka bude odchod Spojeného kráľovstva zo spoločného trhu znamenať zvýšenie nárokov na niektoré administratívne a odborné činnosti súvisiace predovšetkým s registráciou veterinárnych biopreparátov a liečiv, ako aj farmaceutického dozoru, s hodnotením účinných látok prípravkov na ochranu rastlín, ako aj na hodnotenie samotných prípravkov na ochranu rastlín za účelom ich autorizácie. Odchodom Spojeného kráľovstva z EÚ bude Slovensko jediná krajina v EÚ akreditovaná na výkon testov d'ateliny plazivej na účely ochrany práv duševného vlastníctva odrôd. To si vyžiada zvýšené nároky na personálne kapacity, technické vybavenie a tým pádom aj rozpočet príslušných podriadených inštitúcií MPRV SR vykonávajúcich tieto činnosti.

V tých oblastiach pôdohospodárstva, v ktorých je legislatíva harmonizovaná na úrovni EÚ, sú jasne špecifikované možnosti spolupráce s tretími krajinami, akou sa Spojené kráľovstvo po vystúpení z EÚ stane. V prípade odchodu bez dohody sa preto vie legislatíva EÚ s týmto faktom v týchto oblastiach vyrovnáť. Takýmito oblasťami sú napríklad veterinárna a fytozsanitárna oblasť, ktoré patria v Únii k vysoko harmonizovaným. Veterinárne a fytozsanitárne dohody sa so Spojeným kráľovstvom ako treťou krajinou budú v prípade neriadeného brexitu uzatvárať na úrovni EÚ-27, preto národnej legislatívy SR sa to nedotkne. V prípade vývozu zvierat, potravín, poľnohospodárskych produktov a pod. do Spojeného kráľovstva sa budú musieť dohodnúť požiadavky Spojeného kráľovstva ako tretej krajiny buď na úrovni UK a EÚ27, alebo na bilaterálnej úrovni medzi Spojeným kráľovstvom a SR, ale to len v taktom prípade, že na úrovni EÚ27 nebude prijaté žiadne spoločné riešenie.

Pokiaľ ide o oblasť agrárneho obchodu, slovenská produkcia rastlinnej a živočíšnej výroby smerujúca do Spojeného kráľovstva by nemala byť tvrdým brexitom ovplyvnená a preto nie je potrebné prijať žiadne špeciálne opatrenia, či už rezortom pôdohospodárstva samostatne alebo v spolupráci s poľnohospodárskymi asociáciami alebo inými zainteresovanými aktérmi.

Očakávame obmedzenie vývozu SR do Spojeného kráľovstva, najmä hlavných dvoch položiek, čokolády a syrov. Navyše, Spojené kráľovstvo môže preferovať import z tretích krajín, akými sú napríklad Kanada, Austrália, Nový Zéland, prípadne USA, na náš úkor, aj celkovo na úkor EÚ. Dôjde takisto k zvýšeniu administratívnej záťaže, ako aj nákladov na administratívu pre štátny a súkromný sektor.

2.4. Dopady na rozpočet

Odchod Spojeného kráľovstva bude mať prostredníctvom zvýšených odvodov SR do rozpočtu EÚ vplyv aj na rozpočet SR. Závazky EÚ voči zostávajúcim ČŠ v rámci programov rozpočtu EÚ, vrátane štrukturálnych fondov, nebudú ale nedosiahnutím dohody bezprostredne ovplyvnené. Nemožno avšak vylúčiť tlak tzv. čistých prispievateľov do rozpočtu EÚ o revíziu Viacročného finančného rámca (VFR, táto revízia by ale podliehala jednomyselnému schváleniu zo strany ČŠ). V oblasti platieb rozpočtu EÚ nemožno vylúčiť dočasné problémy EK s preplácaním prichádzajúcich žiadostí o platby zo strany jednotlivých ČŠ.

Pokiaľ ide o politiku súdržnosti, celkový rozpočet EÚ na programové obdobie 2014 - 2020 predstavuje 1082 mld. EUR, z čoho na politiku súdržnosti EÚ bolo vyčlenených 351,8 mld. EUR. Je to približne tretina celkového rozpočtu EÚ (32,5 %). Celková alokácia EŠIF pre SR na programové obdobie 2014 – 2020 predstavuje 15,3 mld. EUR (t. j. 4,35 % z celkového rozpočtu EÚ vyčleneného na politiku súdržnosti EÚ).

V prípade odchodu Spojeného kráľovstva bez dohody sa javí ako najpravdepodobnejšia alternatíva nahradenie, resp. dofinancovanie príspevku Spojeného kráľovstva ostatnými členskými štátmi EÚ do rozpočtu EÚ. V prípade nahradenia tohto „výpadku“ by sa musel pomerne navýšiť, resp. dofinancovať príspevok Spojeného kráľovstva ostatnými členskými štátmi EÚ do rozpočtu EÚ. Uvedená alternatíva by predstavovala zvýšenú finančnú záťaž pre rozpočty jednotlivých členských štátov EÚ. V prípade SR by to znamenalo zvýšenú záťaž na štátny rozpočet v období rokov 2018 až 2023.

Ako ďalšie, a to menej pravdepodobné sa javia nasledovné alternatívy:

- zníženie celkového rozpočtu EÚ na obdobie 2014 - 2020 o príspevok Spojeného kráľovstva. Táto alternatíva predpokladá jednomyselnú dohodu na revízii viacročného finančného rámca EÚ na programové obdobie 2014 - 2020, čo by malo mať za následok pomerne skrátenie alokácie na jednotlivé rozpočtové kapitoly, a to vrátane obálky na politiku súdržnosti EÚ,
- kombinácia predchádzajúcich alternatív. V prípade tejto alternatívy je možné počítať s kombináciou zníženia a čiastočného nahradenia „výpadku“ príspevku Spojeného kráľovstva do rozpočtu EÚ ostatnými členskými štátmi EÚ.

Pokiaľ ide o dopady na štátny rozpočet SR v súvislosti s čerpaním štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu EÚ, je potrebné poznamenať, že realizácia iných alternatív, ako nahradenie, resp. dofinancovanie príspevku Spojeného kráľovstva ostatnými členskými štátmi EÚ do rozpočtu EÚ, by bola v podmienkach SR náročná na technický prepočet a znamenalo by to opätovnú revíziu Partnerskej dohody SR, Spoločnej poľnohospodárskej politiky v rámci alokácií pre priame platby a trhovo orientované výdavky, vrátane spolufinancovania Programu

rozvoja vidieka SR a programov SR pre štrukturálne fondy a Kohézny fond EÚ na programové obdobie 2014 – 2020.

2.5. Dopady na investície a právny režim ochrany investícií

Problematike dopadov na investície, resp. právnomu režimu ochrany investícií založených na bilaterálnych zmluvách o ochrane a podpore investícií je potrebné venovať osobitnú pozornosť. V súčasnosti je formálne platná (v súlade s medzinárodným právom verejným) bilaterálna investičná zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojeným kráľovstvom podpísaná na začiatku 90-tych rokov, avšak jej aplikovateľnosť je v súčasnosti obmedzená rozhodnutím Súdneho dvora EÚ z marca 2018 v prípade Achmea proti SR. Predmetné arbitrážne konanie bolo iniciované proti Slovenskej republike na základe Bilaterálnej investičnej dohody medzi Holandským kráľovstvom a vtedajšou Česko-Slovenskou republikou.

Slovenská republika namietala platnosť tzv. arbitrážnej doložky pre jej rozpor s právom Európskej únie v konaní pred Nemeckým Najvyšším súdom. Nemecký súd sa obrátil na Súdny dvor Európskej únie, ktorý uznal argumenty Slovenskej republiky a vyhlásil, že arbitrážna doložka je v rozpore s právom Európskej únie. Dňa 15.1.2019 bola podpísaná deklarácia, v ktorej členskej štáty EÚ riešili právny dopad rozsudku Achmea proti Slovenskej republike. Veľká Británia taktiež podpísala túto deklaráciu a vyjadrila presvedčenie, že zruší svoje intra-EÚ bilaterálne investičné zmluvy. V tomto kontexte je nevyhnutné uviesť, že zmluva medzi Slovenskou republikou a Veľkou Britániou je stále platná podľa medzinárodného práva a v prípade tzv. tvrdého Brexitu (29/03/2019) sa odstráni prekážka plnej aplikovateľnosti zmluvy, ktorú zdefinoval Súdny dvor EÚ, keďže tá platí iba medzi členmi EÚ. Táto zmluva, vzhľadom na jej časový odstup, avšak nereflektuje súčasné štandardy v oblasti investičného práva a preto by bolo potrebné venovať zvýšenú pozornosť tejto problematike.

Existujú viaceré signály z investičného prostredia, ktoré vyjadrujú znepokojenie nad situáciou v oblasti investičného práva v prípade tvrdého Brexitu. Záujmom Slovenskej republiky by malo byť nielen vytvorenie dobrého investičného prostredia na Slovensku, ale zároveň aj ochrana slovenských investícií v zahraničí, a to pri dosiahnutí čo možno najvyššieho štandardu pri zachovaní princípu reciprocity.

Opatrenia:

Zabezpečiť sprostredkovanie informácií pre podnikateľov týkajúce sa obchodu s tovarom a službami, vrátane colných a daňových informácií s cieľom zmierniť negatívne dopady tvrdého brexitu.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Opatrenia:

Zabezpečiť vykonanie potrebných úprav IT systémov finančnej správy súvisiacich so zaradením Spojeného kráľovstva do zoznamu tretích krajín.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo financií SR

Opatrenia:

Preskúmať prípadný vplyv odchodu Spojeného kráľovstva z EU bez dohody na štátny rozpočet SR a Viacročný finančný rámec EÚ.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo financií SR v spolupráci s Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Opatrenia:

Identifikovať možnosti spolupráce so Spojenými kráľovstvom ako treťou krajinou v oblasti ochrany investícií v prípade absencie jednotného postupu Európskej únie.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo financií SR

3. Doprava, telekomunikačné a poštové služby

3.1. Civilné letectvo

Letecké spojenie medzi SR a Spojeným kráľovstvom je kľúčová oblasť, na ktorú by mohol mať prípadný odchod Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody negatívny vplyv. Európska komisia presadzuje ako jediné a najvhodnejšie riešenie legislatívny návrh, nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorý by mal jednostranne zabezpečiť základnú úroveň leteckých spojení medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom. V súčasnosti sú však pravidelné letecké dopravné služby medzi členským štátom Európskej únie (Európskou úniou) a treťou krajinou zabezpečené prostredníctvom medzinárodných dohôd, bilaterálnych, horizontálnych alebo komplexných, o leteckých dopravných službách alebo o leteckých službách alebo o leteckej doprave a nie prostredníctvom nariadenia, čo je precedensom. Európska komisia nevylučuje, že zo strany Spojeného kráľovstva nebude dodržaná reciprocita, ktorú predpokladá návrh nariadenia.

Ďalšou upravovanou oblasťou na preklenutie obdobia je uznávanie dokladov (napr. osvedčení a pod.) pre výrobky, súčasti a zariadenia vydaných príslušnými orgánmi civilného letectva Spojeného kráľovstva a teoretickej odbornej prípravy prostredníctvom návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch bezpečnosti letectva vzhľadom na vystúpenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Únie. Aj v tomto prípade Európska komisia predpokladá, že Spojené kráľovstvo uplatní podobné opatrenia pre EÚ.

Európska komisia tiež podniká kroky na zabezpečenie toho, aby cestujúci, a ich príručná batožina, smerujúci zo Spojeného kráľovstva a tranzitujúca cez letiská EÚ boli oslobodení od ďalšej detekčnej kontroly použitím systému tzv. One Stop Security. Z tohto dôvodu by malo byť Spojené kráľovstvo uvedené v príslušných prílohách právne záväzných aktov Európskej únie ako tretia krajina.

V ďalších oblastiach civilného letectva, ako napríklad v oblasti licencovania leteckého personálu, letovej spôsobilosti, zachovania letovej spôsobilosti, leteckých navigačných služieb, sa vo vzťahu k uznávaniu platnosti dokladov vydaných orgánmi civilného letectva Spojeného kráľovstva, ako tretej krajiny, bude postupovať v súlade s platnými právne záväznými aktmi alebo vnútroštátnymi právnymi predpismi.

3.2. Cestná doprava

Cestné spojenie je dôležité, či už z pohľadu osobnej alebo nákladnej dopravy, a preto je potrebné v čo najväčšej miere zachovať kontinuitu v prípade odchodu Spojeného kráľovstva z Európskej únie bez dohody. Strategický význam má pre občanov SR a tiež pre mnohých slovenských vývozcov a dovozcov, osobitne pokiaľ ide o výrobky so skladovateľnosťou a tovar dodávaný v stanovenom čase (tzv. on time delivery).

Bez uzatvorenia dohody o vystúpení by sa služby cestnej nákladnej dopravy medzi Spojeným kráľovstvom a členskými štátmi po vystúpení Spojeného kráľovstva prestali riadiť EÚ legislatívou (nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 1072/2009). To by viedlo k ukončeniu platnosti licencií Spoločenstva a strate prístupu na trh cestnej nákladnej dopravy v Spojenom kráľovstve. Ak by teda prevádzkovatelia cestnej nákladnej dopravy prišli o právo zabezpečovať cestnú nákladnú dopravu medzi Spojeným kráľovstvom a členskými štátmi, viedlo by to k vážnym narušeniam toku tovarov.

Ak nedôjde k ratifikácii dohody o vystúpení, cestná nákladná doprava medzi Európskou úniou a Spojeným kráľovstvom sa obmedzí na medzinárodný systém licencií CEMT (Multilaterálny systém kvót Európskej konferencie ministrov dopravy), ktorý tvorí obmedzené kvóty a tým obmedzené možnosti pre jednotlivé štáty Európskej únie. Kvóta povolení CEMT, ktorá bola pridelená jednotlivým štátom na rok 2019 je v súčasnosti nemenná a v súčasnosti nie je možné ju zvýšiť, preto Slovenská republika pri prerozdeľovaní licencií CEMT brala do úvahy túto skutočnosť a ponechala v rezerve určitý počet licencií, ktoré je možné využiť pri prepravách do Spojeného kráľovstva. Spoliehanie sa len na systém kvót CEMT v súčasnosti nepredstavuje primerané riešenie v snahe zabezpečiť základnú prepojenosť v cestnej nákladnej doprave bezprostredne po dátume vystúpenia v prípade, že nedôjde k uzavretiu dohody o vystúpení.

Európska komisia na zmiernenie vplyvov brexitu na konektivitu v Európskej únii predstavila 19. decembra 2018 návrh nariadenia o spoločných pravidlách na zabezpečenie základnej prepojenosti v cestnej nákladnej doprave vzhľadom na vystúpenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Únie. Cieľom nariadenia je, aby Európska únia prijala dočasné a časovo obmedzené opatrenie na zmiernenie rušivých účinkov vystúpenia Spojeného kráľovstva z Európskej únie bez uzatvorenia dohody. Podľa nariadenia by mohli dopravcovia z členských krajín Európskej únie vykonávať prepravu tovaru medzi územím Európskej únie a medzi územím Veľkej Británie a Severného Írska bez povolenia. Nariadenie považujeme za primerané, pretože zabráni neprimeraným narušeniam konektivity a prevádzkovateľom cestnej nákladnej dopravy v Európskej únii sa zaručia rovnaké podmienky hospodárskej súťaže.

3. 3. Typové schvaľovanie vozidiel

V súčasnosti je už účinné nariadenie o typovom schvaľovaní vozidiel a komponentov, ktorým sa zabezpečí prístup na trh EÚ pre vozidlá s typovým schválením vydaným príslušným schvaľovacím úradom Spojeného kráľovstva.

3. 4. Roaming

Dňom vystúpenia Spojeného kráľovstva sa na volania a služby medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ nebude uplatňovať nariadenie o veľkoobchodnom roamingu. Na tieto služby sa teda nebudú vzťahovať cenové limity platné v rámci EÚ. Výška poplatkov za medzinárodné roamingové mobilné elektronické komunikačné služby sú predmetom komerčných dohôd medzi mobilnými operátormi.

3.5 Poštové služby

V prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody budú poštové služby poskytované v súlade s medzinárodnými zmluvami – Aktami Svetovej poštovej únie, t. j. rovnako ako je to s ostatnými krajinami mimo EÚ. Vzhľadom na uvedené možno očakávať negatívny vplyv na poštové sadzby a kvalitu poskytovania poštových služieb, konkrétne zvýšenie doby dopravy, avšak ako dôsledok vystúpenia Spojeného kráľovstva z Colnej únie a uplatňovania príslušnej legislatívy o dani z pridanej hodnoty.

Opatrenia:

V záujme čo najmenšieho narušenia leteckej a cestnej dopravy pre prípad odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody bude potrebné pripraviť, prijať, koordinovať a vykonať všetky potrebné opatrenia, primárne na úrovni EÚ, resp. v úzkej koordinácii s Európskou komisiou a v prípade potreby tiež bilaterálne.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

4. Justičná a policajná spolupráca

Oblasť justičnej spolupráce predstavuje dôležitú a komplexnú tému s horizontálnym presahom na iné oblasti a s citelným dopadom na každodenný praktický život občanov a podnikateľov v oblastiach občianskeho, rodinného, obchodného a trestného práva (vynútitelnosť práva, výkon rozhodnutí, starostlivosť o deti, vymáhanie výživného, právna pomoc, extradícia, zatýkací rozkaz a pod.). V prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody dôjde vo vzťahu k občanom EÚ a európskym firmám v Spojenom kráľovstve k zníženiu stupňa právnej ochrany, ktorá bude oproti existujúcemu stavu poskytovaná len v obmedzenom rozsahu na báze existujúcich medzinárodných dohôd (napr. príslušné dohovory prijaté v rámci Haagskej konferencie pre medzinárodné právo súkromné, dohovory prijaté na pôde Rady Európy a pod.). Vzhľadom na početnú slovenskú komunitu žijúcu v Spojenom kráľovstve je záujmom vlády SR, aby so Spojeným kráľovstvom aj v prípade odchodu bez dohody zostalo zachovaných čo najviac existujúcich nástrojov a mechanizmov všade tam, kde to bude s treťou krajinou možné.

Otázky justičnej spolupráce z hľadiska možnosti uzatvárania a/alebo prístúpenia k medzinárodným zmluvám z veľkej časti patria do výlučnej vonkajšej právomoci EÚ, čo obmedzuje možnosť členských štátov uzatvárať bilaterálne dohody a pristupovanie k multilaterálnym dohodám. Z tohto dôvodu Slovenská republika očakáva od Európskej komisie podporu, resp. usmernenie týkajúce sa medzinárodných dohôd v oblasti spravodlivosti a náčrt možností, ako postupovať v tomto ohľade.

V oblasti policajnej spolupráce bude dôležitá kooperácia v oblasti výmeny informácií a dát, kde má SR záujem spolupracovať s britskou stranou všade tam, kde to bude so Spojeným kráľovstvom ako s tretou krajinou možné. Spolupráca doposiaľ zabezpečovaná prostredníctvom Schengenského informačného systému (SIS) a komunikácia úradov SIRENE bude vo vzťahu k Spojenému kráľovstvu ukončená.

V oblasti uchovávaní dát a ochrany osobných údajov bude do budúcnosti potrebné zabezpečiť so Spojeným kráľovstvom právny základ, ktorý umožní cezhraničnú výmenu údajov v súlade so všeobecným nariadením o ochrane osobných údajov (GDPR – General Data Protection Regulation). Slovenská republika plánuje v tomto roku prísť (spolu s ratifikáciou) k Dodatočnému protokolu meniacemu Dohovor Rady Európy o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracúvaní osobných údajov, ktorý Spojené kráľovstvo už podpísalo (zatiaľ neratifikovalo). Tieto zmluvné nástroje Rady Európy by mohli predstavovať dostatočný a primeraný základ na ochranu osobných údajov pri cezhraničnej výmene. Túto oblasť bude vhodné bližšie analyzovať.

V rámci Europolu a Eurojustu existuje zo strany SR záujem na pokračovaní operatívnej spolupráce, ktorá však už nebude možná v rovnakom rozsahu ako počas členstva, ale za podmienok ako v prípade tretích krajín. Taktiež bude možné využiť spoluprácu v rámci Interpolu a policajných pridelených, kde by však došlo k zníženiu rozsahu a kvality spolupráce (menšia operatívnosť, dlhšie lehoty a pod.).

V oblasti poskytovania právnych služieb bude tvrdý brexit znamenať, že štátni príslušníci Spojeného kráľovstva stratia možnosť pôsobiť v SR ako euroadvokáti v zmysle zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii (to isté platí pre advokátov zo SR v Spojenom kráľovstve). Britská vláda deklarovala úmysel dočasne (do decembra 2020) upraviť obdobie, v ktorom budú môcť usadení euroadvokáti poskytovať právne služby v Spojenom kráľovstve. Táto ponuka je viazaná podmienkou reciprocitu členskými štátmi, ktorú možno za SR zaručiť legislatívnymi opatreniami.

Opatrenia:

Informovať zainteresované strany o dopadoch tvrdého brexitu, a to prostredníctvom informácií na webstránke, ktoré budú adresované najmä fyzickým a právnickým osobám (o zmenách vo vzájomnom uznávaní a výkone súdnych rozhodnutí), súdom a právnickým profesiám a tiež informovať inými prostriedkami ako napr. školenia (najmä pre sudcov), usmernenia a priama komunikácia.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo spravodlivosti SR

Opatrenia:

Navrhnuť legislatívne opatrenia, ktoré zaručia reciprocitu pre poskytovanie právnych služieb usadenými euroadvokátmi.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo spravodlivosti SR

Opatrenia:

Preskúmať možnosti policajnej spolupráce so Spojeným kráľovstvom ako treťou krajinou.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo vnútra SR

5. Zahraničná, obranná a bezpečnostná politika

5.1 Bilaterálne vzťahy so Spojeným kráľovstvom a spoločná zahraničná a bezpečnostná politika

SR a Spojené kráľovstvo sa tešia historicky veľmi dobrej úrovni bilaterálnych vzťahov, ktoré bude v našom záujme zachovať a naďalej rozvíjať aj v prípade odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody. Záujmom SR bude pokračovanie a rozvíjanie obojstranne užitočnej spolupráce a nadštandardných bilaterálnych vzťahov a naďalej spolupracovať v zahraničnopolitických, bezpečnostných a obranných otázkach a tiež v rámci medzinárodných organizácií, predovšetkým v Severoatlantickej aliancii. Spojenectvo so Spojeným kráľovstvom ako kľúčovým bilaterálnym partnerom, spojencom v rámci NATO, stálym členom Bezpečnostnej rady OSN a jadrovou mocnosťou je pre SR mimoriadne dôležité. To isté platí aj pre pokračovanie spolupráce v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ a spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ, kde SR predpokladá úzku formu ďalšej spolupráce. SR má taktiež záujem o spoluprácu a nové formy partnerstva v oblasti vnútornej bezpečnosti v snahe účinne pokračovať v boji proti terorizmu a medzinárodnému zločinu. Prípadné vákuum by mohlo mať v praktickej rovine negatívne dôsledky pre obe strany. Perspektívna bude aj spolupráca so Spojeným kráľovstvom ako treťou krajinou v oblasti ochrany ľudských práv, v humanitárnych otázkach a v otázkach rozvojovej spolupráce (napr. vo vybraných platformách ako post-Cotonou proces, resp. so Spojeným kráľovstvom ako s pozorovateľom, prípadne vytvorenie špecifickej formy spolupráce). Z pohľadu spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky bude SR ako členský štát presadzovať, aby sa v rámci EÚ iniciovali rokovania o bilaterálnej dohode o rámcovej spolupráci v tejto oblasti. To sa týka tiež výmeny spravodajských informácií a prípravy sankčných režimov voči tretím krajinám.

5.2. Konzulárna ochrana občanov SR

Pokiaľ ide o konzulárne služby poskytované občanom SR v Spojenom kráľovstve, z hľadiska výkonu konzulárnych funkcií nie je potrebné prijať opatrenia legislatívneho charakteru v kontexte scenára odchodu bez dohody. Konzulárna služba bude, bez ohľadu na spôsob a načasovanie brexitu, poskytovať konzulárnu ochranu občanov SR v teritóriu Spojeného

kráľovstva na základe Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch, práva EÚ a zákona o zahraničnej službe. Vráťane konzulárnej asistencie pri prípadoch návratov „zraniteľných“ skupín občanov SR zo Spojeného kráľovstva do vlasti. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR priebežne vyhodnocuje objem a trendy jednotlivých konzulárnych agend na ZÚ Londýn (avšak aj na ZÚ Dublin, vzhľadom na výkon niektorých konzulárnych agend vo vzťahu k občanom SR v Severnom Írsku), ako aj počty dožiadaní klientov konzulárnej služby v otázkach spojených s brexitom, pričom bude pružne reagovať na prípadný nárast agendy v kontexte návrhu na personálne posilnenie konzulárnych úsekov ZÚ Londýn, prípadne ZÚ Dublin. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, osobitne konzulárny odbor a konzulárne úseky ZÚ Londýn a ZÚ Dublin, budú naďalej súčinní v kontexte informačnej kampane v pred/po-brexitovom období v súlade s požiadavkami ostatných rezortov vlády SR a inštitúcií.

Opatrenia:

Monitorovať a vyhodnocovať objem a trendy konzulárnej agendy na ZÚ Londýn a ZÚ Dublin, ako aj počty dožiadaní klientov konzulárnej služby, osobitne občanov SR, v otázkach spojených s brexitom a v prípade potreby pružne reagovať na nárast agendy posilnením personálnych a administratívnych kapacít.

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

6. Horizontálne a iné oblasti

6.1. Voľby do Európskeho parlamentu a do orgánov územnej samosprávy

Vláda Slovenskej republiky dňa 23.1.2019 prerokovala návrh zákona súvisiaci s odchodom Spojeného kráľovstva z EÚ a jeho vplyvom na voľby do Európskeho parlamentu. Návrh je v súčasnosti zaradený do programu rokovania NR SR, kde by mal byť v skrátanom konaní aj schválený.

Zákon č.180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva umožňuje vo voľbách do orgánov územnej samosprávy (obcí aj vyšších územných celkov) voliť a byť volený všetkým obyvateľom obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt a to bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť alebo príslušnosť k inému medzinárodnému spoločenstvu. Pasívne aj aktívne volebné právo týchto obyvateľov je rovnocenné, teda rovnocenné je právo cudzincov s právom štátnych občanov Slovenskej republiky. Odchod Spojeného kráľovstva bez dohody z tohto dôvodu nebude mať vplyv na volebné právo štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva s trvalým pobytom v SR.

6.2. Environmentálna a klimatická politika

Životné prostredie

V rámci problematiky medzinárodného obchodu s ohrozenými druhmi organizmov (medzinárodný dohovor CITES) sa Spojené kráľovstvo stane tretou krajinou a v prípade

dovozu, vývozu alebo opätovného vývozu exemplárov CITES bude potrebné vydávanie samostatných povolení na dovoz, vývoz alebo opätovný vývoz. Nakoľko je však objem obchodu medzi SR a Spojeným kráľovstvom v oblasti CITES malý, nebude potrebné prijímať žiadne konkrétne opatrenia. Dopad sa pravdepodobne ešte zmierni tým, že držitelia/obchodníci sa vzhľadom na voľnejší obchodný režim v rámci EÚ preorientujú na subjekty v rámci EÚ.

Klimatická politika

V oblasti klimatickej politiky je určený záväzok na úrovni EÚ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2030 o -40 % oproti roku 1990. Tento záväzok je ďalej rozdelený na zníženie emisií skleníkových plynov o -43 % do roku 2030 oproti roku 2005 v sektoroch zaradených do schémy obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov (EU ETS) a o -30 % do roku 2030 oproti roku 2005 v sektoroch mimo EU ETS. Zatiaľ čo záväzok pod EU ETS je na EÚ úrovni, záväzok v sektoroch mimo EU ETS je rozdelený pre jednotlivé členské štáty, pričom Spojené kráľovstvo má stanovený jeden z najvyšších redukčných záväzkov v EÚ. V tejto súvislosti sa budú musieť pri vystúpení Spojeného kráľovstva bez dohody prehodnotiť záväzky zvyšných 27 členských štátov. Tieto záväzky sú uvedené v prílohe nariadenia o spoločnom úsilí (nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013).

Čo sa týka rozhodnutia o spoločnom úsilí (rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 406/2009/ES z 23. apríla 2009 o úsilí členských štátov znížiť emisie skleníkových plynov s cieľom splniť záväzky Spoločenstva týkajúce sa zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2020, nebude potrebné dodatočne otvárať a upravovať záväzky jednotlivých členských štátov po vystúpení Spojeného kráľovstva z Európskej únie bez dohody. Po 29. marci 2019 však už nebude umožnený prevod ročne pridelených emisných kvót (AEAs), ktoré sú na účtoch Spojeného kráľovstva, na iné účty ostatných členských štátov. Z pohľadu legislatívy Slovenskej republiky nie je potrebné robiť žiadne zmeny.

Z pohľadu EU ETS sa už urobili všetky potrebné legislatívne opatrenia na EÚ úrovni, aby sa zabezpečila environmentálna integrita systému a zamedzilo sa použitiu emisných kvót zo Spojeného kráľovstva na účely plnenia záväzkov členských štátov v prípade odchodu Spojeného kráľovstva bez dohody. Po 29. marci 2019 nebudú môcť byť zároveň uznávaní akreditovaní overovatelia zo Spojeného kráľovstva na overovanie správ o ročných emisiách skleníkových plynov. Z pohľadu legislatívy Slovenskej republiky nie je potrebné urobiť žiadne zmeny ani zmeny nelegislatívneho charakteru. V tejto oblasti nie je potrebné vykonať žiadne legislatívne, ani nelegislatívne opatrenia.

6.3. Médiá a audiovizia

Spojené kráľovstvo má v rámci EÚ dlhodobu dominantnú pozíciu v audiovizuálnom a filmovom sektore a je jednou z krajín, ktoré najvýraznejšie ťažia z prístupu na jednotný európsky audiovizuálny trh. V prípade tvrdého brexitu by spoločnosti so sídlom v Spojenom kráľovstve stratili prístup na jednotný trh EÚ, ktorý mali doteraz zabezpečený vďaka smernici 2010/13/EÚ o audiovizuálnych mediálnych službách (AVMSD). Jedným z následkov by mohol

byť presun takýchto spoločností do niektorého z členských štátov EÚ, personálne a finančné aspekty, ako aj kritériá výberu cieľových krajín však naďalej ostávajú nejasné a ťažko predpovedateľné. Dôsledkom tvrdého brexitu by mohlo byť tiež obmedzenie súčasnej ponuky audiovizuálnych mediálnych služieb na Slovensku, prípadne znížená ochrana spotrebiteľa napríklad v oblasti ochrany maloletých pred nevhodnými obsahmi. Ak Spojené kráľovstvo vystúpi z EÚ bez dohody, bude tiež potrebné zabezpečiť dostatočné nástroje na reguláciu spoločností pôsobiacich v Spojenom kráľovstve v súvislosti s audiovizuálnymi mediálnymi službami a platformami na zdieľanie videí poskytovanými na jednotnom trhu EÚ.

Jedným z efektívnych nástrojov, prostredníctvom ktorého by bolo možné nepriamo dosiahnuť dodržiavanie ustanovení AVMSD zo strany Spojeného kráľovstva ako tretej krajiny, je program Kreativná Európa, zameraný na podporu kultúrnych a kreatívnych sektorov v EÚ. Podľa návrhu nariadenia o ustanovení programu Kreativná Európa na roky 2021 až 2027 totiž tretie krajiny, ktoré budú chcieť participovať na programe, budú musieť (minimálne v určitom rozsahu) dodržiavať ustanovenia AVMSD. Vďaka svojmu silnému televízному a filmovému sektoru patrí v súčasnosti Spojené kráľovstvo, z hľadiska čerpania prostriedkov, k jednej z najúspešnejších krajín v rámci programu Kreativná Európa, a preto je pravdepodobné, že bude mať aj naďalej záujem podieľať sa na uvedenom programe. V prípade, ak Spojené kráľovstvo nebude participovať na programe Kreativná Európa, zníži sa celkový rozpočet tohto programu o členský príspevok Spojeného kráľovstva. Efektívne nastavenie fungovania programu Kreativná Európa je preto jednou z kľúčových tém z hľadiska riešenia dopadov tvrdého brexitu na oblasť audiovizie.

6.4. Autorské právo a práva súvisiace s autorským právom

Nakoľko oblasť autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom nie je plne harmonizovaná a pretrvávajúca značná fragmentácia právnych úprav (najmä v oblasti zmluvného práva), neočakáva sa masívny vplyv brexitu na túto oblasť. Navyše je potrebné zdôrazniť, že oblasť autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom (ako aj ďalších oblastí práva duševného vlastníctva) je v značnej miere rámcovo upravená na úrovni medzinárodného práva a Spojené kráľovstvo je podobne ako ostatné krajiny EÚ vrátane Slovenskej republiky účastníkom medzinárodných zmlúv v gescii Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO), v rámci štruktúr OSN. Tieto medzinárodné zmluvy, ktoré sú vo významnej miere pretavené do práva EÚ, garantujú vysokú mieru stability regulácie danej oblasti bez ohľadu na členstvo Spojeného kráľovstva v EÚ.

Opatrenia:

Aktívne spolupracovať s členskými štátmi EÚ a Európskou komisiou pri implementácii smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1808, ktorou sa mení smernica o audiovizuálnych mediálnych službách, ako aj pri koncipovaní Nariadenia, ktorým sa ustanovuje program Kreativná Európa (2021 až 2027).

Zodpovedný gestor:

Ministerstvo kultúry SR